

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Kristina Birk

TARTU LASTEAEDADE ÕPETAJATE ARVAMUSED
SOOTUNDLIKUST PEDAGOOGIKAST

bakalaureusetöö

Juhendajad: Jana Treier, mag
Airi Niilo

Läbiv pealkiri: sootundlik pedagoogika

Tartu 2012

Tartu lasteaedade õpetajate arvamused sootundlikust pedagoogikast

Resümee

Käesolev bakalaureusetöö keskendub sootundlikule pedagoogikale. Töö eesmärgiks oli uurida, millised on Tartu lasteaedade õpetajate arvamused seoses sootundliku pedagoogikaga. Antud teema aktuaalsus on viimastel aastatel järjest tõusnud, kuid sellegipoolest pole paljud sootundlikku pedagoogikat puudutavad aspektid seni veel piisavalt tähelepanu pälvinud. Eesti kontekstis on seda uuritud võrdlemisi vähe (Aavik & Kajak, 2009; Leppiman, 1996), teadaolevalt puudub ülevaade Tartu lasteaedades kasutatavatest lähenemistest.

Töö esimeses pooles selgitatakse tähtsamaid mõisteid sootundliku pedagoogika valdkonnas ning antakse lühiülevaade teoreetilisest käsitlusest. Samuti vaatleb töö autor olulisemaid välisriikides ja Eestis teostatud uuringuid. Teises pooles keskendutakse uurimuse kirjeldamisele, tulemuste väljatoomisele ja analüüsimisele. Küsimustikule vastas 69 Tartu lasteaedade õpetajat, kes täitsid paberkandjal küsimustiku sootundliku pedagoogika kohta. Tulemustest selgus, et Tartu lasteaedade õpetajad arvavad, et poisid ja tüdrukud peaksid mängima koos kuigi erinevaid mängu. Samuti selgus, et Tartu lasteaedade õpetajad eelistavad natuke rohkem õpetada poisse. Tartu lasteaedade õpetajad ei arva, et poisid käituksid negatiivsemalt kui tüdrukud. Selgus ka, et poisid vajavad veidi rohkem tähelepanu ja tüdrukud on nende arvates pisut iseseisvamad.

Märksõnad: sootundlik pedagoogika, õpetajate hinnangud sootundlikule pedagoogikale.

Tartu Kindergarten teachers opinions on gender-sensitive pedagogy

Abstract

The present bachelor thesis provides an overview of gender-sensitive pedagogy in Estonia as well as in other countries. The aim of the thesis was to find out how teachers evaluate gender-sensitive pedagogy and how do they declare their attitude toward this area.

The first part of the paper gives an overview of gender sensitive education in Estonia and other countries. The second part describes the research method and presents and

analyses the results. The questionnaire was answered by 69 teachers of the kindergartens in Tartu, filling in a paper questionnaire on the gender mainstreaming.

The actuality of current theme has been increased in recent years, however many aspects relating to gender-sensitive pedagogy has not yet attracted enough attention. For example, in the context of Estonia there has only a few research been made (Aavik & Kajak, 2009; Leppiman, 1996), and none in Tartu kindergartens.

Current thesis explains the key concepts in the area of gender-sensitive pedagogy and a brief overview will be given about the theoretical approaches. The author is going to examine important studies carried out in Estonia as well as in foreign countries.

The results showed, that kindergarten teachers in Tartu think that boys and girls should play together, although different games. Also they prefer to teach a little bit more boys than girls. Kindergarten teachers in Tartu don't think that boys are acting negatively compared with girls. The results also showed, that boys need a little bit more attention and kindergarten teachers think that girls are more independent.

Keywords: gender-sensitive pedagogy, teachers' attitudes toward gender-sensitive pedagogy.

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
Sootundlikkuse valdkonnaga seotud mõisted.....	5
Teoreetilised käsitlused sootundlikkuse kohta.....	6
Ülevaade välisriikides teostatud uuringutest.	7
Ülevaade Eestis teadaolevatest uuringutest.	9
Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid	10
Metoodika	11
Valim.....	11
Protseduur	11
Mõõtvahendid	12
Andmetöötamise põhimõtted ja kasutatavad meetodid	13
Tulemused.....	13
Arutelu	15
Tänu sõnad	177
Autorsuse kinnitus	18
Kasutatud kirjandus	199
Lisa 1	

Sissejuhatus

Bakalaureusetöös „Tartu lasteaedade õpetajate arvamused sootundlikust pedagoogikast“ soovitakse teada saada, mida arvavad lasteaiaõpetajad Tartus sootundliku pedagoogika kohta. Antud teema on muutunud Eestis järjest aktuaalsemaks, kuna tegemist on suhteliselt uue valdkonnaga, mida on välisriikides rohkem uuritud ning kasutusele võetud, kuid samas Eestis veel võrdlemisi vähe.

Sootundlikkuse valdkonnaga seotud mõisted

Antud valdkonnas on mitmeid olulisi mõisteid (*gender sensitivity, pedagogy, gender-sensitive pedagogy, gender mainstreaming*), mida on tarvis defineerida enne teoreetilise ülevaate andmist. Koivuneni ja Liljeströmi järgi määratletakse sootundlikkust (*gender-sensitivity*) kui teadmisloomeviisi, milles tehakse soost kogu uurimist puudutav põhilähtekoht ja keskne analüütiline kategooria ning mis praktikas on seotud soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegiaga (Koivunen & Liljeström, 2003).

Samas vaatleb UNESCO sootundlikkuse kontseptsiooni kui barjääride vähendamist personaalsel tasemel ja laiema konteksti puhul, mille on loonud seksistlik lähenemine. Sootundlikkus ei ole selleks, et vastandada mehi naistele, vaid vastupidiselt, haridus, mis on sootundlik, toob kasu mõlemale sugupoolele. See aitab määratleda, missugused oletused sugude osas on põhjendatud ning eristada neid stereotüüpsetest üldistustest (Aksornkool, 2004).

Sooline teadlikkus (*gender awareness*) eeldab avatud meeltele lisaks intellektuaalset tegevust ja osavõtlikkust (Aksornkool, 2004). Sooline teadlikkus on võime kindlaks teha esilekerkivad probleemid, mis tulenevad ebavõrdsusest ja soolisest diskrimineerimisest. Seda isegi juhul, kui need on varjatud kujul ega ole täpselt selge, kus või missugune probleem asetseb (Commission on Audit, 2012).

Pedagoogika mõistet (*pedagogy*) on defineeritud kui teadust inimese kasvatamisest või kasvatamise oskusest (Tomp, 2010). Pedagoogika on nii õpetamise teadus kui ka kunst. Teadus, sest tal on oma uurimisaine – kasvatus –, mida ei uuri ükski teine teadus. Kunst, sest konkreetne kasvatussuhe on alati ainukordne: nõuab õpetajalt iga kord ainukordset lähenemist ja interpreteerimist (Tuulik, 2001).

Kincheloe järgi aitab pedagoogika määratleda seda, kuidas õpetajad mõtlevad ja käituvad. Pedagoogika mõjutab õpilaste ootusi. See on raamistik õppeprotsessi diskussiooniks õpetamise osas ja õpetajatöö protsessis. Pedagoogika on uskumus, et kõik õpilased on võimelised õppima ning täiskasvanu kohustus on osaleda lapse arengus ja kasvus (Kincheloe, 2005).

Sootundlik pedagoogika (*gender sensitive pedagogy*) on välja töötatud erisuste vähendamiseks, mis tähendab sooliselt tasakaalustatud õppe- ja kasvatustööd, kus kasutatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamist (*gender mainstreaming*) (Tamm, 2011).

Sootundlik mõtteviis aitab näha poiste ja tüdrukute, meeste ja naiste erinevaid vajadusi erinevatel vanuse- ja eluetappidel. Seega koolieelsetes lasteasutustes peaksid poistel ja tüdrukutel olema võrdsed võimalused katsetada ning arendada välja oma võimed ja huvid ilma soolistest stereotüüpidest põhjustatud piiranguteta ja loodud eeldused ühiskonnas kehtiva soohierarhia vähendamiseks (Aavik & Kajak, 2009a).

Euroopa Liidu elukestva õppe programmi raames läbiviidud projekti „*Equality Training for Teachers*“ kohaselt püüab sootundlik pedagoogika murda hierarhilist kujutlust meestele ja naistele mõeldud töödest ja tegevustest (Equality Training for Teachers Project, 2010).

Teoreetilised käsitlused sootundlikkuse kohta

Sootundlik pedagoogika eeldab, et teadvustatakse soost lähtuvat ebavõrdsust. Selline lähenemine lasteaias ja teistes haridusasutustes aitab õpetajatel tuvastada ühiskondlikke struktuure, praktikaid ja süsteeme, mis toodavad ja hoiavad alal soolist ebavõrdsust. Vastavalt sellele on õpetajatel võimalik kohandada ka õppetööd (Aavik & Kajak, 2009b). Teades poiste ja tüdrukute erinevusi, saavad õpetajad ja vanemad ära kasutada nii laste loomupärast õppimisvõimet kui ka vähendada nende laste arvu, keda on siiani peetud korrarikkujaks, aeglasteks õppijateks ja keskendumisvõimetuteks (Ballew & Gurian, 2004).

Nii õpetajad kui ka teised ühiskonnaliikmed kohtlevad poisse ja tüdruke erinevalt, ilma seda ise teadvustamata. Paljud on arvamusel, et kui nad on kursis sootundlikkuse teemadega, siis nad suhtuvad mõlemasse sugupoolde võrdselt, kuid tegelikkuses pole see nii. Poiste ja tüdrukute võrdselt kohtlemine ei tule iseenesest, vaid see on miski, mida

tuleb õppida ja praktiseerida ja ka siis on erinevat suhtumist keeruline märgata (Vangararai, 2008).

Essentsialistliku käsitluse kohaselt on soolised erinevused ning samuti ka ebavõrdsus “loomulike” ja “bioloogiliste” tegurite tulemiks, kuid sotsiaalkonstruktivistliku lähenemise kohaselt on soolised ebavõrdsused ja erinevus seotud sotsiaalsete praktika tagajärgedega (Aavik & Kajak, 2009a).

Haridussüsteemi kontekstis toodavad ning taastoodavad nii õpetajad kui õpilased suurt hulka rangelt reguleeritud ja normaliseeritud soolistatud tähendusi, praktikaid, võimusuhteid ja identiteete (Renold, 2006). Kimmeli (2004) järgi õpivad poisid ja tüdrukud nende protsesside käigus ja õpetavad omakorda üksteisele enda arvates sobivaid käitumisi ja tegevusi. Kuid tihtipeale jäävad varjatuks need viisid, mismoodi õpetajad ja õppekava otseselt või kaudselt (varjatult) kinnistavad mitte ainult soolisi erinevusi, vaid samuti ebavõrdsust, mis sellega kaasas käib. Rõhutades, et meie sooidentiteet on ühtlasi nii vabatahtlik kui ka pealesunnitud, kuna me ei koosta reegleid ise ega sobitu ilma võitluseta ettekirjutatud rollidesse. Soorolliteooria kohaselt on sugu indiviidide omadus – inimesed omandavad sooidentiteedi ning hõivavad ühiskonnas sooliselt neutraalseid institutsioone. Kimmel leiab ka, et ühes haridusasutuses ning ühe õpetaja juures võivad tüdrukud ja poisid saada erinevaid kogemusi (Kimmel, 2004).

Gaskelli ja Mullen järgi on õpetamine organiseeritud ja raamitud sootundlikkuse poolt. Naiste poolt tehtavat õpetust seostatakse madalama staatusega – naised õpetavad meestest palju enam väikeseid lapsi ning on väiksema võimuga positsioonidel (Gaskell & Mullen, 2006).

Ülevaade välisriikides teostatud uuringutest.

Alljärgnevalt toob töö autor välja olulisemad antud valdkonnas tehtud uuringud välisriikides, seejuures keskendutakse just sootundlikkusele lasteaedades ja algkoolides ning muuhulgas analüüsitakse antud probleemistikku õpetaja perspektiivist. Vaadeldud on eeskätt uuringuid, mis on läbi viidud viimase viie aasta jooksul USAs ja Põhja-Euroopa riikides.

2008. aastal viidi Rootsis läbi uurimus Karlsoni ja Simonssoni poolt, milles sooviti teada saada õpetajate ootusi lapsevanematele lasteaiatöös seoses sootundliku pedagoogikaga. Uurimus viidi läbi neljas lasteaias ning tulemustest selgus, et õpetajate

arvates on oluline, et lapsevanemad nõustuvad sootundliku pedagoogikaga ning samas saavad uusi teadmisi sootundlikust pedagoogikast, mida praktiseeritakse vastavas lasteaia. Õpetajad pidasid ka oluliseks, et lapsevanemad osalevad sootundliku pedagoogika töös, kaasates lapsevanemaid nii formaalses kui vabavormilises info edastamises ning samuti ka muutes lapsevanemate ootusi. Toodi välja viis “uut” ootust seoses sootundliku pedagoogikaga: a) nii emad kui isad võiksid osaleda võrdselt lasteaia tegevustes, b) võrdne partnerlus- lapsevanemad peaksid olema võrdsed, et anda lastele head eeskju, c) sootundlik kasvatus peaks toimuma ka kodus lisaks sootundlikule kasvatusle lasteaia, d) pered võiksid omaks võtta sootundliku pedagoogika ja e) lapsevanemad võiksid aidata lapsel olla igapäevaelus sootundlikkuse osas avatud meeltega (Karlson & Simonsson, 2008).

Lasteaiaõpetajate jaoks on sootundlik pedagoogika laiamõisteline ning keeruline teema. Uuringus rõhutati õpetajate vajadust täiustada enda teadmisi sootundliku pedagoogika teooria osas ning saada rohkem praktikat selles vallas. Rootsi lasteaiaõpetajatele Gävle linna neljas lasteaia pakuti sootundliku õppe praktiseerimist paralleelselt lasteaia töö kõrvalt ning õpetajad leidsid, et see andis neile enesekindlust sootundliku pedagoogika vallas. Eesmärgiks oli pakkuda lastele võrdseid võimalusi ja laiendada sugude mõistet ning esitada väljakutse laste senisele stereotüüpsele arvamusele naiselikkusest ning mehelikkusest (Karlson & Simonsson, 2008).

2009. aastal uuris ameeriklane Tracy D. Wood, kuidas Saint Louisi algkooli õpetajad tajuvad ning märkavad soolisi erinevusi. Tänapäeval töötab alushariduses naistega võrreldes palju vähem mehi. Uurimistulemustest selgus, et naisõpetajad on hoolitsevamad kui meesõpetajad, viimased aga jagasid õpilasele rohkem käsklusi ja olid domineerivamad. Tulemustest selgus ka, et on erinevus mees- ja naisõpetajates, eriti kui tegemist oli eeskujuks olemises. Erinevused hõlmasid endas naisõpetajate poolset hoolitsevat käitumist rohkem kui meesõpetajatel, meesõpetajad olid naisõpetajatest muretuma käitumisega, kuid samas ka domineerivamad ja jagasid õpilastele rohkem korraldusi kui naisõpetajatest kolleegid. Suur enamus uuringus osalejatest oli arvamusel, et algkooli õpetajateks on vaja rohkem mehi (Wood, 2009).

Zaman tegi USAs ülevaate, milles märkis kirjandusest ilmnenu asjaolu, et poistele omistatakse „paharettide“ nimetus ja see saab alguse õpetajate poolt juba algkooli tasandil. Samuti on uuring näidanud, et poisse visatakse koolist viis korda enam välja kui tüdrukuid (Zaman, 2008).

Wheatley ja Jones viisid 2006 aastal USAs läbi uuringu, mis viidi läbi 1332 õpilase seas, kus uuriti sootundlikkust õpetajate ja õpilaste suhtlemise vahel olenevalt nende soost. Tulemustest selgus, et naisõpetajad hoiatasid ja noomisid meessoost õpilasi tunduvalt rohkem kui naissoost klassikaaslast. Meessoost õppurid said võimlemistunnis oluliselt rohkem käitumist korralekutsuvaid märkusi. Meesõpetajad tegid korralekutsuvaid märkusi võrdses mahus nii poistele kui tüdrukutele (Wheatley & Jones, 2006). Vastupidisele tulemusele aga jõuti Austraalias 2003. aastal läbi viidud uuringus, kus õpetajad hindasid algklassides poisse kõrgemalt kui tüdrukuid (Gomez, Harvey, Quick, Scharer, Harris, 2003).

Jones ja Dindia viisid 2004 aastal USAs läbi uuringu, mis vaatles sootundlikkust õpetajate ja õpilaste vahel kõikides kooliastmetes. Leiti, et rohkem esines õpetajate ja poiste vahelist suhtlust, sealjuures nii positiivset kui negatiivset. Uuringus rõhutati, et seda mõjutavad mitmed erinevad faktorid lisaks õpetajate soole ka nende vanus ning õpilaste käitumine (Jones & Dindia, 2004).

USA sotsiaalteadlane Garrahy tegi ülevaate oma uurimustöö käigus kolme kolmanda klassi õpetaja suhtlemist tundides õpilastega vaadeldes ning järeldustes selgus, et õpetajad töötasid soopimedalt, arvates, et nad ei võta arvesse õpilaste sugu õppeprotsessi käigus, kuid konkreetsetes õpetamissituatsioonides ilmnas siiski, et õpilaste sugu mõjutas õpetajate hoiakuid ja käitumist. Uurimuses vastasid õpetajad, et suhtlevad lastega võrdsetel alustel soost olenemata, kuid uurimuse käigus selgus, et õpetajad väljendasid oma seisukohti siiski soopõhiseid erinevusi rõhutades (Garrahy, 2001).

Ülevaade Eestis teadaolevatest uuringutest.

Eestis on tegemist suhteliselt uue uurimisvaldkonnaga, teemat on käsitletud ainult mõningates uuringutes. Näiteks on lasteaia tasandil Eestis käsitletud sootundliku pedagoogika teemat Aavik ja Kajak uurimistöös “Soo sotsiaalne konstrueerimine Eesti lasteaedades 7 Tallinna lasteaia vaatlusandmete põhjal: empiiriline uurimus” (Aavik & Kajak, 2009a), mille eesmärgiks oli välja selgitada soo konstrueerimise viise õpetajate ja laste poolt uurimusse kaasatud Tallinna lasteaedades ja teha kindlaks, kas selle protsessi käigus pigem kinnistatakse või lõhutakse soopõhiseid erinevusi ja võimuhierarhiaid. Aaviku ja Kajaku uurimuse peamiste järeldustena õpetajapoolisel soo konstrueerimisel võib välja tuua, et a) õpetajad osutavad tihti rühma poistele suuremat tähelepanu kui

tüdrukutele, sageli on see tähelepanu negatiivse alatooniga ning käskluse vormis, aitavad kaasa soopõhisele ruumi konstrueerimisele ja kohati kinnistavad poiste jõu ja tugevuse diskursust tüdrukute suhtes ning paluvad pigem tüdrukuid kui poisse rühmaruumi koristada b) õpetajad näevad pigem poisse kui tüdrukuid negatiivselt käituvate ja korda rikkuvatena ning hindavad tüdrukute sotsiaalseid oskusi poiste omadest kõrgemalt arenenuteks. Samuti esines õpetajapoolset tegevuste ja mängude soopõhist liigitamist “poiste” ja “tüdrukute” mängudeks. Ühtlasi keskendusid autorid oma uurimuses ka lastepoolsele soo konstrueerimisele ning lasteaiale kui soolistatud sotsiaalsele struktuurile (Aavik & Kajak, 2009a).

Lasteaia tasandil on soo kujunemist käsitlenud ka Leppiman (1996) oma magistritöös “Sotsiaalse sugupoole kujunemisest eelkoolieas Eesti ja Soome võrdlusandmete taustal” (Leppiman, 1996), töö eesmärgiks oli Eesti ja Soome viieaastaste poiste ja tüdrukute soo kujunemise ja sooidentiteedi ning seda mõjutavate faktorite analüüsimine. Uuriti Tallinna, Pärnu, Hiiumaa ning Turu linna lasteaialaste ja õpetajate hinnanguid ning arvamusi. Peamisteks järeldusteks ilmnas asjaolu, et lasteaiaõpetajad nii Eestis kui Soomes näevad tüdrukuid poistest sotsiaalselt võimekamadena. Võrreldes Eesti õpetajatega esines Soome õpetajatel madalam soostereotüüpsus.

Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Töö üldiseks eesmärgiks oli uurida, missugused on Tartu lasteade õpetajate arvamused sootundlikust pedagoogikast. Selleks püstitati neli hüpoteesi.

Esiteks sooviti välja selgitada Tartu lasteade õpetajate arvamusi tüdrukute ja poiste mängude kohta. Varasematest uurimustest on selgunud, et esineb õpetajapoolset tegevuste ja mängude soopõhist liigitamist “poiste” ja “tüdrukute” mängudeks ning ruumikasutuses on eraldatud poiste ja tüdrukute nurgad (Aavik & Kajak, 2009).

Teiseks taheti uurida, kas Tartu lasteade õpetajad hindavad poiste käitumist negatiivsemaks (agressiivsus, ohjeldamatus, allumatus, sõnakuulmatus) kui tüdrukute käitumist. Aaviku ja Kajaku 2009 aasta uuringust selgus, et õpetajad peavad poisse agressiivsemaks, tüdrukuid rahulikemaks (Aavik & Kajak, 2009).

Kolmandaks sooviti uurida, kas Tartu lasteade õpetajad hindavad tüdrukute sotsiaalseid oskusi (reeglitest kinnipidamine, testega arvestamine, iseseisvus, eneseusaldus, suhtlemine kaaslastega) paremaks kui poiste sotsiaalseid oskusi. Leppimani

1996 aasta uurimusest selgus, et Eesti ja Soome (Tallinn, Pärnu, Hiiumaa, Turu) lasteaiaõpetajate poolt nähakse tüdrukuid sotsiaalselt võimekamatena kui poisse.

Neljandaks sooviti välja selgitada, kas Tartu lasteaedade õpetajad eelistavad oma hinnangutes tüdrukute õpetamist poiste õpetamisele (Vangararai, 2008). Vangararai järgi kohtlevad õpetajad poisse ja tüdrukuid erinevalt, ilma seda ise teadvustamata. Paljud on arvamusel, et kui nad on kursis sootundlikkuse teemadega, siis nad suhtuvad mõlemasse sugupoolde võrdselt, kuigi tegelikkuses pole see nii. Poiste ja tüdrukute võrdselt kohtlemine ei tule iseenesest, vaid see on miski, mida tuleb õppida ja praktiseerida ja ka siis on erinevat suhtumist keeruline märgata (Vangararai, 2008).

Metoodika

Valim

Uurimuses osalesid Tartu lasteaedade õpetajad neljast Tartu lasteaiast. Õpetajatele jagati välja 73 küsimustikku, millele vastas 69 õpetajat, mis on 94,5%. Noorim õpetaja oli 26 aastane ning vanim 76 aastane. Õpetajate keskmine vanus oli 41,9 aastat (SD 11,1). 24-43 aastaseid oli 39 vastajat (56,5 % kogu vastajate arvust) ning üle 44-aastaseid oli 30 vastajat (43,5 %). Kuni 3-aastase staazhiga õpetajaid oli 16 (23,9 %), 4-10 aastase staazhiga 15 õpetajat (21,7%) ning üle 10-aastase tööstaazhiga 37 õpetajat (53,6 %), üks õpetaja oli jätnud sellele küsimusele vastamata. Hariduse järgi jagunesid Tartu lasteaedade õpetajad järgnevalt: kvalifikatsioonita õpetajaid oli 2 (2,9% vastajate koguarvust), kesk-eri haridusega õpetajaid 17 (24,6%), bakalaureuse-kraadiga 39 õpetajat (56,5%) ning magistriharidusega 11 õpetajat 15,9%). 69-st vastajast osales Sootundliku pedagoogika konverentsil 12 vastajat (17,4 %).

Protseduur

Uurimus viidi läbi Tartu lasteaedade õpetajate seas 2012. aasta aprillikuus. Küsimustikud jagati õpetajatele kohapeal. Ankeetküsitlus jõudis õpetajateni paber kandjal ning uurimus oli anonüümne. Ankeedid toimetas lasteaedadesse töö autor isiklikult andes need õppealajuhatajatele õpetajatele jagamiseks. Ankeetküsitlused koguti kokku järgneval päeval töö autori poolt.

Mõõtvahendid

Antud uurimuses kasutati andmekogumismeetodina küsimustikku (Lisa 1), mille kaudu sooviti teada saada õpetajate arvamust sootundliku pedagoogika kohta. Küsimustiku koostas töö autor toetudes teooriale ning varasematele uurimistöödele ja küsitlustele (Zaman, 2008; Aavik & Kajak, 2009; Leppiman, 1996).

Küsimustele paluti vastata 5- pallilisel Likert tüüpi skaalal (1- üldse ei nõustu, 2- pigem ei nõustu, 3- nii ja naa, 4- pigem nõustun, 5- nõustun täiesti). Küsimustikuga sooviti teada saada, mida arvavad lasteaiaõpetajad poiste ja tüdrukute koos mängimisest. Seda mõõdavad küsimustikus järgnevad küsimused: õpetajatel peaksid olema poistele ja tüdrukutele ühesugused tegevused (küsimus (edaspidi K) 5); poisid ja tüdrukud peaksid mängima ühesuguseid mänge (K 20); minu jaoks on oluline, et poisid ja tüdrukud mängivad koos (K 21). Teiseks sooviti teada saada, kuidas õpetajad hindavad poiste käitumist võrreldes tüdrukutega, seda mõõdavad küsimused: poisid on tegevuste ajal ohjeldamatud (K 1); poisid on mängudes liiga agressiivsed (K 2); poisse on raskem õpetada kui tüdrukuid (K 3); poistel on väiksem keskendumisvõime kui tüdrukutel (K 6); kui poisid saavad vaba mängu ajal rohkem liikuda, suudavad nad tegevustes paremini keskenduda (K 8); gruppide tegevustes läheb poiste tähelepanu kergesti muudele asjadele (K 9); tüdrukuid on tegevustes lihtne ohjeldada (K 10); tüdrukuid on raskem õpetada kui poisse (K 15). Samuti sooviti teada saada, kas Tartu lasteaedade õpetajad hindavad tüdrukute sotsiaalseid oskusi paremaks kui poiste sotsiaalseid oskusi. Seda mõõdavad küsimused: poisid vajavad tegevuste ajal rohkem tähelepanu kui tüdrukud (K 7); tüdrukud järgivad juhiseid paremini kui poisid (K 12); tüdrukud vajavad tegevuste ajal rohkem tähelepanu kui poisid (K 14); poisid rikuvad rohkem rühma reegleid kui tüdrukud (K 16); tüdrukud on tegevustes iseseisvamad kui poisid (K 17); poisid arvestavad teiste lastega rohkem kui tüdrukud (K 18); poisid keelduvad tegevustest rohkem kui tüdrukud (K 19). Neljandaks sooviti teada saada õpetajate eelistusi selles, kas nad eelistavad õpetada poisse või tüdrukuid. Seda mõõdavad küsimustikus küsimused: mulle meeldib poisse õpetada (K 4); ma eelistan õpetada rohkem tüdrukuid kui poisse (K 11); mulle meeldib tüdrukuid õpetada (K 13).

Andmetöötamise põhimõtted ja kasutatavad meetodid

Andmete töötlemiseks ja analüüsimiseks kasutati IBM SPSS Statistics 20 programmi ja Microsoft Excelit 2003. Viidi läbi sagedusanalüüsid ja T-testid.

Tulemused

Kokku vastas küsimustikule 69 Tartu lasteaedade õpetajat neljast Tartu lasteaiast. Ühe teemana vaadeldi antud töös seda, mida arvavad Tartu lasteaedade õpetajad poiste ja tüdrukute mängudest.. Antud teemat käsitleti kolmes ankeedi küsimuses. Alljärgevas tabelis (Tabel 1) on neile küsimustele antud vastuste keskmised, standardhälbed, miinimumid ning maksimumid ning vastajate arv.

Tabel 1. Õpetajate hinnangud poiste ja tüdrukute mängudele

Küsimused	N	M	SD	MIN	MAX
Küsimus 5: Õpetajatel peaksid olema poistele ja tüdrukutele ühesugused tegevused	69	3,1	1,1	1	5
Küsimus 20: Poisid ja tüdrukud peaksid mängima ühesuguseid mänge	69	2,7	1,3	1	5
Küsimus 21: Minu jaoks on oluline, et poisid ja tüdrukud mängivad koos	69	4,1	1,0	1	5

Märkus: N=vastajate arv, M=keskmine, SD= standardhälve, MIN=miinimum, MAX=maksimum.

Vastuste analüüsimisel selgus, et 47 õpetajat kogu vastanute arvust (68,1 %) peavad oluliseks, et poisid ja tüdrukud mängiksid koos, aga samas 51 õpetajat (73,9 %) üldse ei nõustu, või on neutraalsed, et poisid ja tüdrukud peaksid mängima ühesuguseid mänge. Enamus vastanutest (50 vastajat ehk 72,5 %) olid arvamusel, et tegevuste osas peaksid olema poiste tegevused ja tüdrukute tegevused.

Teiseks uuriti, kas Tartu lasteaedade õpetajad hindavad poiste käitumist negatiivsemaks (agressiivsus, sõnakuulmatus, allumatus, lärmakus) kui tüdrukute käitumist. Tulemused on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Õpetajate arvamused poiste käitumise kohta

Küsimused	N	M	SD	MIN	MAX
Küsimus 1: Poisid on tegevuste ajal ohjeldamatud	69	2,6	1,0	1	5
Küsimus 2: Poisid on mängudes liiga agressiivsed	69	2,7	0,9	1	5
Küsimus 8: Kui poisid saavad vaba mängu ajal rohkem liikuda, suudavad nad tegevustes paremini keskenduda	69	3,7	1,0	2	5
Küsimus 9: Grupitegevustes läheb poiste tähelepanu kergesti muudele asjadele	69	3,0	1,0	1	5

Märkus: N=vastajate arv, M=keskmine, SD= standardhälve, MIN=miinimum,

MAX=maksimum.

Selgus, et 30 õpetajat (43,4%) üldse ei nõustunud või pigem ei nõustunud väitega, et poisid on tegevuste ajal ohjeldamatud, 30 õpetajat (43,4%) vastas samale küsimusele nii ja naa. 30 õpetajat (43,4%) ei pidanud poiste käitumist agressiivseks, 29 õpetajat (42,0%) olid neutraalsed. 40 õpetajat (58,0%) arvas, et kui poisid saavad enne tegevusi piisavalt liikuda, suudavad nad paremini keskenduda. 20 õpetajat olid samas küsimuses neutraalsed ning kõigest 9 õpetajat vastas, et pigem ei ole see nii. 21 õpetajat (30,4%) ei nõustunud väitega või pigem ei nõustunud väitega, et poiste tähelepanu grupitegevustes mujale läheks, 28 õpetajat (40,5%) vastas sellele nii ja naa.

Pooled küsitlusele vastanud õpetajatest (50,7%) on arvanud, et poiste ja tüdrukute õpetamine on võrdse raskusega. 18 õpetajat (26,1%) arvasid, et poisse on raskem õpetada kui tüdrukuid ja 16 (23,2%) vastanud Tartu lasteaedade õpetajatest olid arvamusel, et tüdrukuid on raskem õpetada kui poisse.

Küsimuste 1 (poisid on tegevuste ajal ohjeldamatud $M=2,57$) ja 10 (tüdrukuid on tegevustes lihtne ohjeldada $M= 2,65$) tulemusi võrdles töö autor Paired Sample T-testiga ning selgus, et arvamus nagu poisid oleksid tegevustes ohjeldamatamad kui tüdrukud, ei leidnud kinnitust ($p > 0,05$).

Kolmanda olulise teemana vaadeldi, kas Tartu lasteaedade õpetajad hindavad tüdrukute sotsiaalseid oskuseid paremaks kui poiste sotsiaalseid oskuseid. Antud juhul võeti nullhüpoteesiks $H_0: X \leq 3$, õpetajad ei hinda tüdrukute sotsiaalseid oskusi paremaks poiste omadest; alternatiivseks hüpoteesiks oli $H_1: \bar{X} > 3$, õpetajad hindavad tüdrukute sotsiaalseid oskuseid paremateks poiste omadest. Seega kehtib ühepoolne sisukas hüpotees.

30 õpetajat (43,4 %) nõustusid või pigem nõustusid väitega, et poisid vajavad tegevustes rohkem tähelepanu kui tüdrukud, 20 õpetajat (29,0 %) ei olnud sellega nõus või pigem polnud nõus ning 19 õpetajat (27,5 %) vastas sellele küsimusele nii ja naa. Väitega, et tüdrukud järgivad juhiseid paremini kui poisid oli nõus või pigem nõustus 24 õpetajat (34,8 %), 11 (16,0 %) õpetajat ei nõustunud või pigem polnud sellega nõus ning 34 õpetajat (49,3 %) vastas nii ja naa. Väitega, et tüdrukud vajavad tegevuste ajal rohkem tähelepanu kui poisid, nõustujad puudusid, pigem nõus oli 8 õpetajat (11,6 %), 29 õpetajat (42,0 %) vastas nii ja naa ning 32 õpetajat (46,4 %) ei nõustunud või pigem polnud selle väitega nõus. 33 õpetajat (47,8 %) pigem nõustus või nõustus sellega, et poisid rikuvad rohkem rühma reegleid kui tüdrukud, 16 õpetajat (23,2 %) polnud nõus või pigem ei nõustunud ning 20 (29,0 %) vastas nii ja naa. 28 õpetajat (40,6 %) peab tüdrukuid tegevustes iseseisvamateks kui poisse, 6 õpetajat (8,7 %) ei nõustunud sellega üldse või pigem polnud nõus ning 35 õpetajat (50,7 %) arvas nii ja naa. Poisid arvestavad teiste lastega rohkem kui tüdrukud väitega nõustujad puudusid, pigem nõus oli 4 õpetajat (5,8 %), 40 (58,0 %) õpetajatest arvas nii ja naa ning üldse ei nõustunud või pigem ei nõustunud selle väitega 25 õpetajat (36,2 %). 18 õpetajat (26,1 %) arvas, et poisid keelduvad tegevustest rohkem kui tüdrukud, 17 (24,6 %) arvas nii ja naa ning 34 õpetajat (49,3 %) oli sellega nõus või pigem nõus.

Neljandaks uuriti, kas Tartu lasteaedade õpetajad eelistavad oma hinnangutes tüdrukute õpetamist poiste õpetamisele. Analüüsis One Sample T-testiga, selgus, et õpetajatele meeldib õpetada poisse rohkem ($M=4,1$) kui tüdrukuid ($M=2,0$). Analüüsi käigus vaadeldi õpetajate vastuseid küsimustele 4 (mulle meeldib poisse õpetada) ja 13 (mulle meeldib tüdrukuid õpetada). Selleks, et välja selgitada õpetajate eelistus võrreldi nende vastuseid samadele küsimustele ja kui vastuste vahe oli suurem kui 1 pall 5-pallilise Likert skaala järgi, siis võis järeldada, et õpetajal oli suurem eelistus ühe grupi, ehk poiste või tüdrukute, suhtes. Vastustest selgus, et 4 õpetajat eelistas tüdrukute õpetamist, 13 vastanutest eelistas õpetada poisse.

Arutelu

Läbiviidud uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada, missugused on Tartu lasteaedade õpetajate arvamused sootundliku pedagoogika osas.

Üheks hüpoteesiks uurimistöö koostamisel oli, et Tartu lasteaedade õpetajad on arvamusel, et tüdrukud ja poisid peaksid mängima ühesuguseid mänge. See hüpotees ei leidnud kinnitust. Kuigi sootundliku mõtteviisi järgi (Aavik & Kajak, 2009a) peaksid tüdrukutel ja poistel olema võrdsed võimalused, leidis uurimistulemustes huvitav vastuolu, et Tartu lasteaedade õpetajate arvates peaksid lapsed mängima küll koos, kuid siiski erinevaid mänge. See kinnitab uurimistulemusi, milleni jõudsid Aavik ja Kajak 2009 aastal, kus toodi samuti Tallinna uurimuses välja, et esines õpetajapoolset tegevuste ja mängude soopõhist liigitamist “poiste” ja “tüdrukute” mängudeks. Õpetajate arvamused, et poisid ja tüdrukud peaksid mängima üheskoos ning et on olemas eraldi poiste mängud ja tüdrukute mängud, võib tuleneda sellest, et ühiskond on harjunud kindlate väljakujunenud soopõhiste liigitustega. Sugu toimib sotsiaalse märgisena, mis pannakse inimesele külge hetkeliselt ja automaatselt, ilma pikemalt järele mõtlemata (Eagly, Beall, Sternberg, 2008). Lihtsam on sildistada poisse ja tüdrukuid soo järgi, kui seda teha huvide ja eelistuste põhjal.

Teiseks hüpoteesiks oli, et Tartu lasteaedade õpetajad hindavad poiste käitumist negatiivsemaks (agressiivsus, sõnakuulmatus, allumatus, lärmasukus) kui tüdrukute käitumist. Kuna tulemustest selgus, et nii see pole, ei leidnud ka see hüpotees kinnitust. Hüpoteesi püstitamise põhjuseks oli asjaolu, et sellisele tulemusele jõudis Leppiman 1996 aastal. Kuna käesolevas uuringus see kinnitust ei leidnud, võib arvata, et poiste käitumine on selle ajaga muutunud kas paremaks, poisid ise rahulikemaks, või on nende käitumine võrreldes tüdrukutega sarnasemaks muutunud ja sellist suurt erinevust pole enam väga märgata poiste ja tüdrukute käitumise vahel. Samas ei saa ka teha väga paikapidavaid järeldusi, kuna uurimuses ei osalenud kõik Tartu lasteaedade õpetajad, vaid kõigest üks osa nendest.

Kolmandaks uuriti, kas Tartu lasteaedade õpetajad hindavad tüdrukute sotsiaalseid oskusi (reeglitest kinnipidamine, testega arvestamine, iseseisvus, eneseusaldus, suhtlemine kaaslastega) paremaks kui poiste sotsiaalseid oskusi ning selgus, et hüpotees leidis kinnitust. Tartu lasteaedade õpetajate arvates vajavad poisid tegevustes rohkem tähelepanu kui tüdrukud. Tuli välja, et Tartu lasteaedade õpetajad ei arva, et poisid keelduksid tegevustest rohkem kui tüdrukud, järelikult käituvad poisid ja tüdrukud enam-vähem sarnaselt. Pigem ei nõustunud väitega, et poisid arvestavad teiste lastega rohkem kui tüdrukud. Tüdrukuid peetakse poistest iseseisvamateks, sedasi arvab 41% vastanutest. Kolmandik õpetajatest pidas tüdrukuid paremini juhiseid järgivateks võrreldes poistega.

See võib tuleneda rühmade eripärast, sest tüdrukuid ja poisse ei pruugi rühmades olla võrdselt ning kuna laste iseloomud ja käitumine on siiski erinev, tehakse ehk üldistusi kogu ühe soogrupi kohta. Eagly (2000) järgi lasevad tüdrukud end kergesti sotsialiseerida nii oma emal kui isal, sellal kui poisid alluvad vaid oma isa sotsialiseerimistegevusele. Kuna lasteaedades on enamus õpetajaid siiski naised, võib ka selles põhjus olla.

Viimaseks hüpoteesiks püstitati väide, et Tartu lasteaedade õpetajad eelistavad oma hinnangutes tüdrukute õpetamist poiste õpetamisele. See hüpotees ei leidnud kinnitust. 71% vastanutest nõustub väitega, et neile meeldib poisse õpetada ja tüdrukute õpetamise puhul on see 51%. Neid, kellele ei meeldi õpetada kas poisse või tüdrukuid, oli vastanute seas võrdlemisi vähe, mis on ka loogiline arvestades vastanute ametit. Mõningatel juhtudel võib poiste õpetamise eelistuseks olla see, kui rühmas on vähem poisse, sel juhul pole nad ülekaalus ning võivad mõjuda erilisematena. Hartley-Breweri (2006) järgi meeldib poistele end pisut tagasi hoida ning õpetamise seisukohalt on järelikult siis lihtsam õpetada neid, kes ei ole väga pealetükkivad ja kuulavad õpetust.

Uurimuse üheks piiranguks oli see, et ei küsitletud kõiki Tartu lasteaedade õpetajaid, vaid kõigest osaliselt. Samuti ka see, et ei ole teada, kas küsimustikust saadi ühtemoodi aru või tõlgendati seda erinevalt.

Selleks, et uurimistöö jaoks kogutud andmed, analüüsitud tulemused võimalikult objektiivsed ja ausad oleksid ning töö eetiline, tegi töö autor anonüümse ankeetküsitluse ning märkis küsimustikus ära, et saadud andmeid ja tulemusi ei seostata kellegi isikuga.

Saadud tulemusi võib rakendada õpetajate teadlikkuse tõstmisel seoses sootundliku pedagoogikaga. Edaspidi võiks antud teemat uurida üle-Eestiliselt, et uurida, kas leidub maakohtade ja linnade vahelisi erinevusi ja samuti võiks olla analoogne uuring periooditi, et vaadata, kas on toimunud muutuseid ajas. Samuti võiks uuringusse kaasata lisaks õpetajatele veel lapsi ja lapsevanemaid, uurimaks lapsevanemate eelistusi, soove ning seda, kuidas lapsed tajuvad soopõhiseid liigitusi õpetajate poolt.

Tänuõnad

Soovin tänada A.Birki, I.Palu ning S.Espenbergi nõuannete eest töö valmimise osas.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

23.05.2012 Kbir

Kasutatud kirjandus

- Aavik, K., Kajak, K. (2009a). *Soo sotsiaalne konstrueerimine Eesti lasteaeajades 7 Tallinna lasteaiade vaatlusandmete põhjal: empiiriline uurimus*. Tallinn, Eesti Naisuurimus- ja teabekeskus.
- Aavik, K., Kajak, K. (2009b). *Lasteaede kaasaegsuseks: sooliselt tasakaalustatud õppe- ja kasvatustöö poole. Metoodiline juhendmaterjal alushariduse õpetajatele*. Tallinn, Eesti naisuurimus- ja Teabekeskus.
- Aksornkool, N. (2004). *Gender Sensitivity. A Training Manual*. UNESCO. Külastatud 27.01.2012, aadressil <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001376/137604eo.pdf>
- Ballew, A., Curian, M. (2004). *Boys and girls learn differently*. El Paradiso, 2004.
- Gender 101*. Commission on Audit (2012). Külastatud 26.01.2012, aadressil http://www.coa.gov.ph/gad/articles/gender101_022006-01.htm
- Eagly, A.H. (2000). *Sex differences and gender differences*. New York: Oxford University Press.
- Eagly, A.H., Beall, A.E., Sternberg, R.J. (2008). *Soopsühholoogia. Sugupoolte psühholoogia*. Tallinn, Külim.
- Equality Training for Teachers Project* (2010). Külastatud 27.01.2012, aadressil <http://www.frauenberatung.eu/eq-train/en/index.htm>
- Garrahy, D. (2001). *Three Third-Grade Teachers' Gender-Related Beliefs and Behavior*. Elementary School Journal Vol 102, No1. Külastatud 27.01.2012, aadressil <http://www.jstor.org/stable/10.2307/1002170>
- Gaskell, J., Mullen, A. L. (2006). *Feminism and Women's Rights Worldwide. Heritage, Roles and Issues*. Volume 1.
- Gomez, R., Harvey, J., Quick, C., Scharer, I., Harris, G. (2003). *DSM-IV AD/HD: Confirmatory Factor Models, Prevalence, and Gender and Age Differences Based on Parent and Teacher Ratings of Australian Primary School Children*. Journal of Child Psychology and Psychiatry. Volume 40, Issue 2.
- Heartly-Brewer, E. (2006). *Poiste kasvatamine ja kiitmine*. Ersen.
- Jones, M.G., Wheatley, J. (2006). *Gender differences in teacher-student interactions in science classrooms*. Journal of research in Science Teaching. Volume 27, Issue 9.
- Jones, S. M., Dindia, K. (2004). *A Meta-Analytic Perspective on Sex Equity in the Classroom*. Review of Educational Research, 74, 4, 443-471.

- Karlson, I., Simonsson, M. (2008). *Preschool Work Teams' View of Ways of Working with Gender – Parents' Involvement*. Springer Science Business Media, LLC 2008
- Kimmel, S. M. (2004). *The Gendered Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Kincheloe, J. L. (2005). *Classroom Teaching. An Introduction*. Peter Lang Publishing, Inc., New York.
- Koivunen, A., Liljeström, M. (2003). *Võttesõnad. 10 sammu feministliku uurimuseni*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus
- Leppiman, A. (1996). Sotsiaalse sugupoole kujunemisest eelkoolieas Eesti ja Soome võrdlusandmete taustal. Tallinn, Tallinna Pedagoogikakooli Sotsiaaltöö osakond.
- Renold, E. (2006). *Gendered Classroom Experience*. The SAGE Handbook of Gender and Education. London: SAGE Publications.
- Tamm, M. (2011). *Lasteaed paneb tugeva tüdruku end nōrgana tundma*. Postimees 4.06.2011. Külastatud 27.01.2012, aadressil <http://www.postimees.ee/460126/lasteaed-paneb-tugeva-tudruku-end-norgana-tundma/>
- Vangararai, W. (2008). *Do teachers treat their pupils equally?* Sweden: Lulea Tekniska Universitet.
- Wood, T. (2009). *Teacher Perceptions of Gender-Based Differences among Elementary School Teachers*. Saint Louis University Press.
- Zaman, A. (2008). *Gender Sensitive Teaching: a reflective approach for early childhood education teacher training programs*. Education, Vol. 129 Issue 1, p110-118. Külastatud 27.detsembril, 2011, aadressil <http://web.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/ehost/detail?vid=6&hid=8&sid=5b920bcd-7f47-4a6f-90ef-aace069730d3%40sessionmgr14&bdata=JnNpdGU9ZWWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=trh&AN=3403835>

Lisa 1. Küsimustik õpetajatele

Austatud õpetaja!

Antud küsitluse läbiviimine on üks osa bakalaureusetööst teemal „Tartu lasteaedade õpetajate arvamused sootundlikust pedagoogikast.“

Palun Teil täita antud ankeet, Teie vastused on väga olulised uurimuse läbiviimiseks.

Ankeet on anonüümne, vastuseid ja arvamusi avaldusi ei seostata kellegi isikuga, vaid kasutatakse ainult kokkuvõtete ja üldistuste tegemisel. Teie meeldivale koostööle lootma jäädes, Tartu

Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna üliõpilane Kristina Birk. Küsimuste korral saate ühendust võtta telefoni numbril 5030181 või e- postiaadressil kristinabirk@hotmail.ee

Palun lugege iga esitatud väide hoolikalt läbi ning hinnake, kuivõrd peate seda õigeks või mitte. Seejärel **tõmmake ring ümber** ühele, Teie arvates sobivaimat vastusevarianti tähistavale numbrile iga väite järel. Vastamiseks kasutage palun järgmist skaalat:

1	2	3	4	5
Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täiesti
Siin ei ole õigeid ja valesid vastuseid, meid huvitab just Teie arvamus.				

Ma arvan, et...

1	Poisid on tegevuste ajal ohjeldamatud	1	2	3	4	5
2	Poisid on mängudes liiga agressiivsed	1	2	3	4	5
3	Poisid on raskem õpetada kui tüdrukuid	1	2	3	4	5
4	Mulle meeldib poisid õpetada	1	2	3	4	5
5	Õpetajatel peaksid olema poistele ja tüdrukutele ühesugused tegevused	1	2	3	4	5
6	Poistel on väiksem keskendumisvõime kui tüdrukutel	1	2	3	4	5
7	Poisid vajavad tegevuste ajal rohkem tähelepanu kui tüdrukud	1	2	3	4	5
8	Kui poisid saavad vaba mängu ajal rohkem liikuda, suudavad nad tegevustes paremini keskenduda	1	2	3	4	5
9	Grupitegevustes läheb poiste tähelepanu kergesti muudele asjadele	1	2	3	4	5
10	Tüdrukuid on tegevustes lihtne ohjeldada	1	2	3	4	5
11	Ma eelistan õpetada rohkem tüdrukuid kui poisid	1	2	3	4	5
12	Tüdrukud järgivad juhiseid paremini kui poisid	1	2	3	4	5
13	Mulle meeldib tüdrukuid õpetada	1	2	3	4	5
14	Tüdrukud vajavad tegevuste ajal rohkem tähelepanu kui poisid	1	2	3	4	5
15	Tüdrukuid on raskem õpetada kui poisid	1	2	3	4	5
16	Poisid rikuvad rohkem rühma reegleid kui tüdrukud	1	2	3	4	5
17	Tüdrukud on tegevustes iseseisvamad kui poisid	1	2	3	4	5
18	Poisid arvestavad teiste lastega rohkem kui tüdrukud	1	2	3	4	5
19	Poisid keelduvad tegevustest rohkem kui tüdrukud	1	2	3	4	5
20	Poisid ja tüdrukud peaksid mängima ühesuguseid mänge	1	2	3	4	5
21	Minu jaoks on oluline, et poisid ja tüdrukud mängivad koos	1	2	3	4	5

Andmed Teie kohta:

Palun tõmmake sobivale variandile ring ümber

- Millisesse vahemikku jääb Teie vanus? a) ...-23 b) 24-43 e) 44-...
- Tööstaaž: a) kuni 3 aastat b) 4-10 aastat c) üle 10 aasta
- Haridus: a) kvalifikatsioonita b) kesk-eri c) bakalaureus d) magister

Kas olete osalenud konverentsil: „Sootundlik pedagoogika: kellele ja miks“, mis toimus 31.mail 2011 Tartus, Dorpati Konverentsikeskuses? Jah Ei

AITÄH!